

Kjøp en uniform – støtt en sykepleier!

Medisinstudentenes humanitæraksjon (MedHum) 2010 støtter utdanning av sykepleiere i Malawi. I april 2010 besøkte fem medisinstudenter landet og fikk bedre innsikt i de dramatiske konsekvensene som kommer i kjølvannet av en helsepersonellkrise.

Malin Holm

Løvenskioldsgate 21
Oslo

Karen-Eline Stensby Høstmark

k.e.s.hostmark@studmed.uio.no
Ulriksborgveien 13b
1533 Moss

Malawi er et lavinntektsland i det sørøstlige Afrika preget av høy barne- og voksendødelighet, og høy forekomst av malaria, tuberkulose og hiv/aids. Med slagordet «Kjøp en uniform – støtt en sykepleier» ønsker MedHum å rette søkelyset mot helsepersonellkrisen i Malawi, et land med 7 000 sykepleiere til 15 millioner mennesker. Til sammenlikning har Norge nær 100 000 sykepleiere til våre 4,8 millioner innbyggere.

Et lite land med store problemer

Hiv/aids-prevalensen er så høy som 12 % i befolkningen mellom 15–49 år, og

malaria er den vanligste årsaken til sykdom og død. For en malawier er sykdomsfri forventet levealder ved fødsel bare 35 år, og forekomsten av ikke-infeksiøse sykdommer er økende. Til tross for nedgang i barnedødeligheten er Malawi langt unna å oppnå FNs fjerde tusenårsmål om å redusere barnedødeligheten med to tredeler innen 2015 (1, 2). Det lille landet på omkring en tredel av Norges areal er et av de tettest befolkede landene i Afrika (3, 4). Over 80 % av befolkningen lever på landsbygda, og mer enn halvparten av innbyggerne lever under fattigdomsgrensen. I Malawi ble det i 2005 brukt i gjennomsnitt 46 amerikanske dollar per person på helse. Til sammenlikning brukte den norske stat 3 600 dollar i samme periode (5, 6).

Mangel på helsepersonell

Bemanningen i det malawiske helsevesenet har i en årrekke vært inadekvat med henblikk på å dekke de mest grunnleggende behovene for helsetjenester til befolkningen. Mangel på personell bidrar til at blant

Brev fra Malawi

annet antiretroviral behandling for hiv ikke gis til alle som trenger det, da det ikke finnes nok helsearbeidere til å distribuere medisiner og følge opp behandlingen. Under prosjektreisen i april 2010 møtte vi flere sykepleiere som fortalte at de kunne ha ansvar for mer enn 70 små pasienter på barneavdelingen. Det sier seg selv at dette er en oppgave det er umulig å gjennomføre. Helsevesenet er en arbeidsintensiv serviceindustri der tilgang på velutdannet og motivert personell er essensielt, og det er en positiv sammenheng mellom antall helsepersonell og bedret helse i befolkningen generelt (7). Malawi er et av landene i Afrika som er hardest rammet av hjernetyveri (7), og det er et kjent utsagn at det finnes flere malawiske leger i Manchester i Storbritannia enn i hele Malawi. I 2004 tok malawiske helsemyndigheter grep og satte i gang en seksårig kriseplan. Programmet satset på å rekruttere og bevare helsepersonell, blant annet ved å øke antall studieplasser og lønninger, men også gjennom å anerkjenne ikke-økonomiske aspekter slik som muligheter for praktisk erfaring og ferdighetstrening, kjønnsproblematikk og bosituasjon for helsearbeidere. Det er i dag flere sykepleiere i Malawi enn i 2004 og færre reiser utenlands enn tidligere (7).

MedHum-stafetten

MedHum ble arrangert for første gang i 1991 og har støttet prosjekter i blant annet

En sykepleiestudent ved Ekwendeni College of Health Sciences på ferdighetssenteret med demonstrasjonsdukken Mr. Brown, begge foto Karen-Eline Stensby Høstmark

Ivrige førsteårsstudenter ved St. Joseph Nursing College i sving på ferdighetssenteret. Her trener de på posisjonering av pasienten i seng

Sierra Leone og Den demokratiske republikken Kongo (8, 9). Norsk medisinstudentforening står for driften av aksjonen, som er Norges største studentdrevne innsamlingsaksjon målt i innsamlet beløp (10). Tradisjonen tro startet årets aksjon på landsmøtet for Legeforeningen, der underforeningene bidro med den rekordhøye sum av 300 000 kr i MedHum-stafetten (11). Foruten tyngden det gir å ha Legeforeningen i ryggen, bidrar givergleden med motivasjon når norske medisinstudenter i Norge og utlandet skal ut og gå med bøsse. I år arrangeres MedHum for 11. gang og aksjonsuken er 18.–25. september. Aksjonen er flyttet til partalls år for ikke å kollidere med stortings- og fylkesvalg.

Sykepleierutdanning i Malawi

En avstemning blant alle medlemmene i Norsk medisinstudentforening avgjorde at det var Kirkens Nødhjelp og sykepleierutdanningen i Malawi som vil være årets MedHum-prosjekt. Kirkens Nødhjelp er en frivillig organisasjon som arbeider for menneskers grunnleggende rettigheter og verdighet. Organisasjonen driver ikke misjonsvirksomhet, men har norske kirker og trosamfunn som oppdragsgivere. I Malawi samarbeider Kirkens Nødhjelp med organisasjonen Christian Health Association of Malawi (CHAM) som står for omtrent 40 % av helsetilbudet i landet (12).

I Malawi har CHAM en essensiell rolle i leveranse av helsetilbud og helsefaglig utdanning, der ni av 12 sykepleiehøgskoler er drevet delvis eller helt av denne organisasjonen. Malawiske styresmakter har i et forsøk på å øke helsetilbudet i distriktene inngått et samarbeid med CHAM.

Malawi har vært et av Norges samarbeidsland siden 1996 (14). Kirkens Nødhjelp har gjennom støtte fra Utenriksdepartementet jobbet med et stort helseutdanningsprosjekt i Malawi siden 2005. Gjennom utvidet kapasitet og bedre levekår og læringsmiljø for elever og lærere er målet å doble antall utdannede sykepleiere. Videre er målsettingen å stimulere til at sykepleiere skal bli og jobbe i Malawi, gjennom oppgraderinger av fysisk miljø og infrastruktur (15).

Pengene som samles inn i år, går direkte til å fylle biblioteker, datasaler, ferdighetsentre, spisesaler og kjøkken med møbler og utstyr. Slik vil vi kunne bidra til at sykepleierstudentene får en fullverdig utdanning og gi dem muligheten til å arbeide i et land der 76 % av sykepleierstillingene står ledige (16).

Engasjement, innsikt, mot!

Engasjement, innsikt og mot er MedHums kjerneverdier. Aksjonen er ment å forbedre primærhelsetjenesten og forebyggende helsearbeid i lavinntekts- og mellominntektsland. I år er det utdanning som står i fokus og vi håper igjen på fulle bøsser og sjenerøse bidrag. I tillegg til å samle inn penger er aksjonens andre mål å øke bevisstheten og engasjementet for internasjonal helse blant medisinstudenter og befolkningen generelt.

I år støtter MedHum sykepleierutdanningen i Malawi. Det handler om å gi mulighet til utdanning og sikre at noen kommer for å ta over vekten.

Oppgitte interessekonflikter: Ingen

Litteratur

1. UNICEF. Background Malawi. [www.unicef.org/infobycountry/malawi_2424.html](http://infobycountry/malawi_2424.html) (30.6.2010).
2. Country cooperation at a glance; Malawi. Brazzaville: WHO, Regional Office for Africa, 2008. www.afro.who.int/en/malawi/country-cooperation-strategy.html (15.7.2010).
3. UN Data. Country profile: Malawi. <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crName=Malawi> (30.6.2010).
4. UN Data. Country Profile: Norway. <http://data.un.org/CountryProfile.aspx?crname=Norway> (30.6.2010).
5. WHO. Core health indicators: Norway. http://apps.who.int/whosis/database/core/core_select_process.cfm?country=nor&indicators=nha (28.6.2010).
6. WHO. Core health indicators: Malawi. http://apps.who.int/whosis/database/core/core_select_process.cfm?country=mwi&indicators=nha (28.6.2010).
7. The World Health Report 2006: Working Together for Health. Genève: WHO, 2006.
8. Vaage RA. MedHum 2009 samarbeider med Unicef. Tidsskr Nor Legeforen 2009; 129: 1028.
9. Bårnes GK. MedHum 2007: Hvordan har det gått? Tidsskr Nor Legeforen 2008; 128: 2480–1.
10. Aldridge Ø, Delarge S. Aksjon! Universitas 22.4. 2009. <http://universitas.no/kultur/53280/aksjon-/hl:humanit%E6raksjon/> (30.06.2010).
11. MedHum. Giverglede i Legeforeningen. www.medhum.no/index.php?option=com_content&view=article&id=21:giverglede-i-legeforeningen&catid=11:nyheter&Itemid=25 (30.6.2010).
12. Christian Health Association of Malawi (CHAM). www.actalliance.org/about/actmembers/christian-health-association-of-malawi-cham (30.6.2010).
13. Den norske ambassaden i Malawi. www.norway.mw/Embassy/Cooperation/ (30.6.2010).
14. Kirkens nødhjelp. Malawi. www.kirkensnodhjelp.no/Arbeidet-vart/Hvor-vi-jobber/Sortlige-Afrika/Malawi/Artikler-om-Malawi/Sykepleierutdanning-i-Malawi/ (30.6.2010).
15. Human resources/capacity development within the health sector: needs assessment study. Malawi Ministry of Health/Malawi Health SWAp Donor Group, 2007. www.jica.go.jp/cdstudy/library/pdf/C20071127_05.pdf (30.6.2010).

Manuskriptet ble mottatt 30.6. 2010 og godkjent 27.7. 2010. Medisinsk redaktør Siri Lunde.